

Asia: VN/3884/2020

Korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma

Lausunnonantajan näkemykset saavutettavuuden edistämisen tavoitteista

Tavoite 1

1

Lisähuomioita tavoitteesta 1

-

Tavoite 2

1

Lisähuomioita tavoitteesta 2

-

Tavoite 3

1

Lisähuomioita tavoitteesta 3

-

Tavoite 4

1

Lisähuomioita tavoitteesta 4

-

Tavoite 5

1

Lisähuomioita tavoitteesta 5

-

Tavoite 6

1

Lisähuomioita tavoitteesta 6

-

Tavoite 7

1

Lisähuomioita tavoitteesta 7

-

Tavoite 8

1

Lisähuomioita tavoitteesta 8

-

Tavoite 9

1

Lisähuomioita tavoitteesta 9

-

Tavoite 10

1

Lisähuomioita tavoitteesta 10

-

Tavoite 11

1

Lisähuomioita tavoitteesta 10

-

Tavoite 11

1

Lisähuomioita tavoitteesta 11

-

Tavoite 12

1

Lisähuomioita tavoitteesta 12

-

Tavoite 13

1

Lisähuomioita tavoitteesta 13

-

Tavoite 14

1

Lisähuomioita tavoitteesta 14

-

Tavoite 15

1

Lisähuomioita tavoitteesta 15

-

Tavoite 16

1

Lisähuomioita tavoitteesta 16

-

Tavoite 17

1

Lisähuomioita tavoitteesta 17

-

Tavoite 18

1

Lisähuomioita tavoitteesta 18

-

Tavoite 19

1

Lisähuomioita tavoitteesta 19

-

Tavoite 20

1

Lisähuomioita tavoitteesta 20

-

Tavoite 21

1

Lisähuomioita tavoitteesta 21

-

Tavoite 22

1

Lisähuomioita tavoitteesta 22

-

Tavoite 23

1

Lisähuomioita tavoitteesta 23

-

Tavoite 24

1

Lisähuomioita tavoitteesta 24

-

Tavoite 25

1

Lisähuomioita tavoitteesta 25

-

Tavoite 26

1

Lisähuomioita tavoitteesta 26

-

Tavoite 27

1

Lisähuomioita tavoitteesta 27

-

Tavoite 28

1

Lisähuomioita tavoitteesta 28

-

Tavoite 29

1

Lisähuomioita tavoitteesta 29

-

Tavoite 30

1

Lisähuomioita tavoitteesta 30

-

Tavoite 31

1

Lisähuomioita tavoitteesta 31

-

Tavoite 32

1

Lisähuomioita tavoitteesta 32

-

Tavoite 33

1

Lisähuomioita tavoitteesta 33

-

Tavoite 34

1

Lisähuomioita tavoitteesta 34

-

Tavoite 35

1

Lisähuomioita tavoitteesta 35

-

Tavoite 36

1

Lisähuomioita tavoitteesta 36

-

Tavoite 37

1

Lisähuomioita tavoitteesta 37

-

Tavoite 38

1

Lisähuomioita tavoitteesta 38

-

Tavoite 39

1

Lisähuomioita tavoitteesta 39

-

Tavoite 40

1

Lisähuomioita tavoitteesta 40

-

Tavoite 41

1

Lisähuomioita tavoitteesta 41

-

Tavoite 42

1

Lisähuomioita tavoitteesta 42

-

Tavoite 43

1

Lisähuomioita tavoitteesta 43

-

Tavoite 44

1

Lisähuomioita tavoitteesta 44

-

Tavoite 45

1

Lisähuomioita tavoitteesta 45

-

Tavoite 46

1

Lisähuomioita tavoitteesta 46

-

Tavoite 47

1

Lisähuomioita tavoitteesta 47

-

Tavoite 48

1

Lisähuomioita tavoitteesta 48

-

Tavoite 49

1

Lisähuomioita tavoitteesta 49

-

Tavoite 50

1

Lisähuomioita tavoitteesta 50

-

Lausunnonantajan muita huomioita luonnoksesta

Kuurojen Liitto ry pitää saavutettavuussuunnitelman luonnoksen kehittämistavoitteita kannatettavina ja yhtyy Vammaisfoorumin esittämiin kommentteihin vammaisten henkilöiden osallistamisesta. Liitto kuitenkin muistuttaa, että viittomakielisten ja muiden vähemmistökieliä tai YK:n vammaisoppimuksen tarkoittamia kommunikointikeinoja käyttävien vammaisten henkilöiden mahdollisuudet osallistua saavutettavuutta koskevien säännösten valmistelutyöhön on turvattava. Etenkin vammaisten henkilöiden kielelliset oikeudet on huomioitava kattavasti, mikä tarkoittaa, että toimenpiteisiin on ryhdyttävä sekä suomalaisen että suomenruotsalaisen viittomakielen osalta.

Kielellinen saavutettavuus on jo ennen korkeakouluopintoja oppimisen kannalta välttämätöntä, mutta nyt lausunnolla oleva luonnos ja vasta julkaistu koulutuspoliittinen selonteko eivät ota asiaa riittävän läpileikkaavasti esille. Yhdenvertaisuuslain edellyttämiin kohtuullisiin mukautuksiin kuuluvat mm. viittomakielen tulkkauspalvelut opiskelussa, mutta opiskelijoilta saamiemme tietojen korkeakouluissa ei osata riittävästi ohjata opiskelijoita tämän palvelun piiriin eikä palvelun käyttö opetuksessa ole opettajakunnallekaan tuttua. Digiopintotarjonnan tulee olla saatavilla kansalliskielten ohella myös viittomakielillä ja tekstitetynä.

Viittomakielisiä koskeva alaluvussa 6.7.4 tuodaan esille useita viittomakielten käyttöön liittyviä olennaisia kysymyksiä. Kuurojen Liitto ry pitää hyvänä ratkaisuna, että asiat esitetään kootusti ja että kuurouteen ja kuulovammaisuuteen liittyviä asioita nostetaan esille myös muissa yhteyksissä.

Viittomakielibarometri 2020 -tulosten esittely tuo tärkeää ajankohtaista tietoa rakenteellisesta syrjinnästä laajempaankin pohdintaan: millä tavoin eri alojen korkeakouluopintoja kehittämällä voitaisiin tukea myös tämän kielivähemmistön – jossa suuri osa on samanaikaisesti vammaisia henkilöitä – mahdollisuuksia opiskella korkeakouluissa (ks. tavoite 50, jolla pyritään edistämään

tietoa vammaisten oikeuksista). Viittomakielibarometrin vastaajista suuri osa edustaa aktiivisten kansalaisten joukkoa, mutta myös hiljaisemmat toimijat tulee huomioida kattavasti.

Perusopetuksen ja lukion osalta haluamme huomauttaa, että perusopetuksessa oppilaiden kohtelu on vaihtelevaa: suurin osa oppilaista ei saa opetusta viittomakielellä, vaan tulkattuna, mikä ei ole tuotetun kielen laadun näkökulmasta paras vaihtoehto. Kaikki oppilaat eivät tällä hetkellä saa edes tarvitsemaansa viittomakielen tulkkausta tai muita riittäviä tukitoimia. Perusopetuksen oppimistulokset vaikuttavat jatko-opintojen suorittamiseen toisella asteella, mutta tuloksista ei ole koottua tietoa – myös opetuksen laadun yhteys oppimistuloksiin vaatisi selvittämistä.

Liiton asiakasneuvontaan tulleiden yhteydenottojen perusteella tilanne on huolestuttava ja vaatisi erillistä seuranta ja tutkimusta. Yhtenä opiskelua heikentävänä tekijänä voidaan nähdä oppilaiden ennen kouluikä ja koulunkäynnin rinnalla saatavan viittomakielen opetuksen heikko tilanne (vammapalveluissa) sekä se, että viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän tarjonta on erittäin vähäistä lähikouluissa. Luonnoksessakin mainitun VIKKE-hankkeen alustavien tulosten perusteella näyttää, että viittomakielen kielitaidon vaihtelu on erittäin suurta, ja se vaikuttaa väistämättä oppimistuloksiin. Tämä haastaa sote-uudistuksen yhteydessä suunniteltavien OT-keskusten toimintaa, sillä kysymys on monialainen, vaatii erityisosaamista ja edellyttää hallinnon rajat ylittävää yhteistyötä.

Viittomakielisten kouluttautumismahdollisuudet saattavat olla rajallisia muistakin syistä. Lukioiden ja ammatillisen koulutuksen viittomakielisistä oppilaista ei valitettavasti ole saatavilla riittävästi tietoa, joten tiedonkeruuta tulee uuden oppivelvollisuuslain seurannan yhteydessä kehittää. Kuurojen Liiton tiedossa ei ole, että lukioiden viittomakieli- ja kirjallisuus -oppimäärää olisi voinut suorittaa missään Suomen lukiossa, sillä koulutuksen järjestäjät edellyttävät usein tietyn kokoista opiskelijoiden ryhmää, mikä puolestaan on erittäin pienet ikäluokat huomioiden mahdotonta. Suuri osa viittomakielisistä oppilaista ei saa perusopetuksessa viittomakieli- ja kirjallisuus -oppimäärän opetusta, joten heillä ei myöskään ole tosiasiallisia mahdollisuuksia jatkaa lukion opetussuunnitelman mukaisessa opetuksessa tästä syystä. Koska tosiasiallisia mahdollisuuksia oppimäärän opiskeluun ei juurikaan ole, on hieman harhaanjohtavaa, että kyseinen oppimäärä tuodaan luonnoksessa näin laajalti esille.

Kuurojen Liitto yhtyy Vammaisfoorumi ry:n kommenttiin siitä, että luonnoksessa käytettävä käsitteistö on vielä horjuvaa ja epäselvää. Tämä tulee vaikeuttamaan myös kehittämistavoitteiden toteuttamista, jos määritelmät edelleen hajaantuvat erilaisten työryhmien käydessä niistä omia keskustelujaan. Myös Kuurojen Liitto on käytettävissä käsitteistön valtakunnallisessa kehittämistyössä sekä vammaisoikeuksien että kielellisten oikeuksien näkökulmasta.

Selin-Grönlund Pirkko
Kuurojen Liitto ry